

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister

Annette Holmberg-Jansson

Föredragande

Specialsakkunnig

Gunilla Lindqvist

Justerat

Omedelbart

Nr 71

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 och 6 b § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

ÅLR 2023/8990

109 S2

Beslut

Landskapsregeringen har den 14.11.2023 mottagit en begäran om utlåtande från social- och hälsovårdsministeriet om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 och 6 b § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (nedan kallad militärskadelagen). Utlåtandet ska vara social- och hälsovårdsministeriet tillhanda den 14.12.2023.

Genom propositionen föreslås att krigsinvalid som har skadats eller insjuknat till följd av 1939–1945 års krig ska kunna ersättas för hyrans andel av kostnaderna för serviceboende, enligt Statskontorets prövning. Hänvisningar till socialvårdslagen föreslås korrigeras så att de motsvarar den i riket gällande socialvårdslagen (FFS 1301/2014). Dessutom föreslås att den ersättning för ordnande av service som stöder boende hemma som betalas i förskott till den myndighet som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård betalas ut som en årlig post före utgången av januari i stället för månatliga poster som för närvarande.

Landskapsregeringen beslutar lämna följande utlåtande:

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande socialvård samt enligt 18 § 1 mom. 12 punkten för hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i lagens 27 § 24, 29 och 30 punkten.

Landskapsregeringen och underlydande myndigheter liksom kommunernas indelning och förvaltning hör till Ålands behörighet, enligt 18 § 1 mom. 1 punkten respektive 4 punkten.

Enligt självstyrelselagen 27 § 1 mom. 34 punkt har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggande av statens säkerhet, försvarstillstånd, beredskap inför undantagsförhållanden. Förändringar i bestämmelser inom de rättsområden som ligger under rikets lagstiftningsbehörighet blir direkt tillämpliga på Åland.

Landskapsregeringen konstaterar att militärskadelagen inte tar i beaktande att Åland har egen lagstiftningsbehörighet, med vissa undantag, i fråga om både socialvård, hälso- och sjukvård samt dess organisation. I 6 § hänvisas till både rikets socialvårdslag, hälso- och sjukvårdslag och lag om närståendevård. På Åland tillämpas landskapslag (2020:12) om socialvård, landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård samt landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, vilket innebär att rikets lag om närståendevård tillämpas med viss avvikelse. Ansvaret för socialvård respektive hälso- och sjukvård åligger på Åland olika huvudmän, kommunerna ansvarar för socialvården medan myndigheten Ålands hälso- och sjukvård, underställd landskapsregeringen, ansvarar för all offentlig hälso- och sjukvård.

Socialvårdstjänster

I landskapslag (2020:12) om socialvård, vilken är tillämplig på Åland, saknas en särskild bestämmelse om stödtjänster, motsvarande 14 § 1 mom. 6 punkten i rikets socialvårdslag, stödtjänster ingår i 19 § om hemservice. I motsats till rikets socialvårdslag tillämpas på Åland endast en bestämmelse om hemservice vilken således även omfattar andra klienter än barnfamiljer, tex. krigsinvalid. Utöver detta, skiljer sig bestämmelser om hemvård i rikets socialvårdslag från bestämmelsen om hemvård i 20 § i den åländska lagen.

Genom landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpas lag om stöd för närståendevård (FFS 937/2005) så att närståendevårdaren har rätt till fem lagstadgade lediga dygn per månad, i jämförelse med rikets tre dygn. Dessutom slopas möjligheten för kommunerna att från och med 1.1.2024 ta ut klientavgifter för tjänster under närståendevårdarens ledighet, i enlighet med landskapslag (ÅFS 2023/122) om ändring av landskapslagen om klientavgifter inom socialvården.

Hälso- och sjukvårdstjänster

I och med att hälso- och sjukvård är åländsk lagstiftningsbehörighet och det är landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård som gäller i landskapet Åland är rikets hälso- och sjukvårdslag inte tillämplig på Åland. På Åland handhas den offentliga hälso- och sjukvården av myndigheten Ålands hälso- och sjukvård, kommunerna på Åland är inte anordnare av hälso- och sjukvårdstjänster.

I den åländska hälso- och sjukvårdslagen finns 38a § om hemvård medan det i rikets hälso- och sjukvårdslag saknas motsvarande bestämmelse. Enligt den åländska hälso- och sjukvårdslagen är hemvård en helhet av hemsjukvård, vilken Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för, och hemservice vilket skiljer sig från riket där bestämmelsen om hemvård

endast finns i rikets socialvårdslag. I riket finns även möjlighet att få ersatt kostnader för hemsjukhusvård men motsvarande bestämmelse om hemsjukhusvård saknas i den åländska hälso- och sjukvårdslagen.

Landskapsregeringen konstaterar att det är viktigt att tillgången på tjänster på Åland säkerställs för krigsinvalidier på samma sätt som i riket i enlighet med militärskadelagen och att kostnaderna ersätts till fullo även på Åland. Landskapsregeringen påpekar att det i militärskadelagen bör anges vilken myndighet på Åland som har rätt till ersättning gällande hälso- och sjukvårdstjänster. I militärskadelagens 6 a § 3 mom., 6 b § 5 mom., 6 d § 3 mom., 43 § 2 mom. anges endast kommunerna i landskapet Åland som mottagare av ersättning. I nämnda bestämmelser borde även Ålands hälso- och sjukvård förutom kommunerna anges som mottagare av ersättning som den myndighet som anordnar hälso- och sjukvårdstjänster på Åland.
